

Samisk kirkeliv – åpen folkekirke i forsoningens tegn

Sammendrag

En åpen kirke innebærer at ulike gudstjenestetradisjoner får rom og mulighet til å utvikles. En åpen kirke tilrettelegger for folks språk og kultur, og har arbeidere med kompetanse om det flerkulturelle samfunnet. En åpen kirke i forsoningens tegn, er en kirke som tar inkludering på alvor gjennom vilje til nye handlinger.

Opprettelsen av Samisk kirkeråd i 1992 ga samene en større innflytelse enn tidligere over egen situasjon innenfor ulike områder av kirkelivet. Dernest la kirkemøtevedtak i 1997 og 2003 grunnen for de forsoningsprosesser mellom den samiske minoritet og den norske majoritetsbefolkning som i dag pågår. Rett informasjon og kunnskap om samer og samiske samfunnsforhold danner grunnlaget for forsoningsarbeid i kirkelig regi.

Fremtidens kirke må vekke engasjement og fornyelse av samisk kirkeliv. Det er nødvendig med et utviklingsarbeid som kommer i møte de reelle behov innenfor samisk kirkeliv. Det gjelder for eksempel ivaretagelse av samelovens språkregler på alle nivå i kirken, kirkelig materiell på samisk, kirkelig betjening som behersker samisk språk og har kulturkjennskap, rekruttering av samer til kirkelig tjeneste og studietilbud som er relevante for samisk kirkeliv og systematikk i kirkelig markering av viktige merkedager som samenes nasjonaldag.

Kirken regionalt, spesielt i de tre nordligste bispedømmene og Oslo bispedømme, sammen med de sentralkirkelige råd, må forpliktes til å utarbeide planer som spesielt ivaretar samisk kirkeliv. Målet må være at samer kan få kirkelig betjening på morsmålet, uansett hvor i landet de bor.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vil uttrykke glede over den utvikling som har skjedd innen samisk kirkeliv de senere år. Kirkemøtet ønsker aktivt å bidra til at dette utviklings- og fornyelsesarbeidet kan fortsette. Den norske kirke blir en sannere og helere kirke når samisk kirkeliv får utfolde seg i tråd med sine forutsetninger. Samisk kultur og kirkeliv kan tilføre kirken impulser til forståelse av tro og identitet og av sammenhengen mellom natur og livsanskuelse.
2. Kirkemøtet vil uttrykke at Den norske kirke har en særskilt forpliktelse overfor samene som urfolk i kirken. Dette innebærer blant annet et ansvar for å legge til rette for et gudstjeneste- og kirkeliv på samiske premisser. På bakgrunn av fornorskning og den urett

som er begått mot samene, har Kirkemøtet påtatt seg et særlig ansvar for at samisk språk, tradisjoner og kirkeliv blir akseptert og gitt utviklingsmuligheter. Bare slik kan sår som uretten har forårsaket bli leget og forsoning bli skapt.

3. Kirkemøtet vil arbeide for at samelovens språkregler om at enhver har rett til individuelle kirkelige tjenester på samisk skal gjelde også utenfor forvaltningsområdet. De tre nordligste bispedømmerådene med særlig ansvar for henholdsvis nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk må styrkes med samisk språk- og kulturkompetanse.
4. Kirkemøtet ønsker at de sentralkirkelige organ i tiden framover skal samarbeide med regionale og lokale kirkelige organ med sikte på å styrke rekruttering av samisk ungdom til kirkelig utdanning og å bedre rekrutteringen til kirkelige stillinger i samiske områder. Rekrutteringssituasjonen i Indre-Finnmark prosti i dag gir grunn til bekymring.
5. Kirkemøtet ønsker fortsatt å legge til rette for et gudstjenesteliv på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Arbeidet med bibeloversettelse, salmer og liturgier må fortsatt prioriteres og tilføres nødvendige økonomiske ressurser. Dette er særlig viktig innen lulesamisk og sørsamisk område hvor fortsatt mangler.
6. Kirkemøtet ønsker at spørsmålet om en tjenlig organisering av samisk kirkeliv blir drøftet i sammenheng med reformarbeidet i kirken. I denne sammenheng er det viktig også å ha fokus på samisk kirkeliv utenom de samiske kjerneområdene. Målet må være å finne hensiktsmessige strukturer som kan bidra til utvikling og fornyelse innen samisk kirkeliv.
7. Den norske kirke bør fortsatt gå foran og vise vei i Norges rolle som et foregangsland i urfolksspørsmål. Erfaringer og kompetanse fra samisk kirkeliv må brukes aktivt i Den norske kirkes internasjonale arbeid.
8. Kirkemøtet ber Samisk kirkeråd i samarbeid med bispedømmerådene i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros og Oslo om å utarbeide en plan for utviklingen av samisk kirkeliv innen hver av de samiske språkgruppene. Kirkemøtet ber om at en slik plan for utvikling av Samisk kirkeliv fremmes som sak på Kirkemøtet i 2008.

Saksorientering

Bakgrunn

Samisk kirkeråd ble opprettet i 1992 med mandat fra Kirkemøtet om å ”fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke”(SKR-statutter § 1).

Opprettelsen av rådet var et nødvendig første steg i arbeidet med å videreutvikle samisk kirkeliv gjennom den offisielle kirkes organer. SKR oppgave er å ivareta samisk kirkeliv på nasjonalt nivå.

Med sak KM 13/97 ”Urfolk i den verdensvide kirke med utgangspunkt i samisk kirkeliv” tok Den norske kirke (Dnk) det neste avgjørende steg i prosessen mot forsoning mellom den samiske minoritet og den norske majoritet: ”Kirkemøtet erkjenner at myndighetenes fornorskningsspolitikk og Den norske kirkes rolle i denne sammenheng har medført overgrep mot det samiske folk. Kirkemøtet vil bidra til at uretten ikke skal fortsette.”

Sak KM 11/03 ”Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke” (Finnmarksloven) - et felles løft i De sentralkirkelige råd (DSR), var det tredje skritt i forsoningsprosessen. Et utdrag fra vedtak i saken; punkt 6, bekrefter ytterligere kirkens vilje til å arbeide videre med forsoningsprosesser: ”Rett og rettferdighet er grunnlaget for forsoning. Forsoning forutsetter åpenhet om opplevd urett på alle sider og vilje til forandring. Kirken ønsker å bidra i disse prosessene.”

Med sak KM 18/96 ble det vedtatt at de tre nordligste bispedømmene skal ha en samisk representant som også møter i Kirkemøtet. Slik ble samisk kirkeliv synliggjort på systemnivå regionalt, og i kirkens øverste organ. De tre nordligste bispedømmene har hver opprettet et utvalg for samisk kirkeliv med mandat fra bispedømmerådet.

På prostinivå ble Sis-Finnmárkku proavássuohkan/Indre-Finnmark prosti etablert i 1990 for å ivareta samisk kirkeliv innenfor prostigrensene.

En åpen kirke

Kirkemøtet 2006 har En åpen kirke som hovedtema. Samisk kirkeråd mener det er viktig å ha med momenter fra et samisk perspektiv i diskusjonen om begrepet En åpen kirke. Det er innhentet uttalelse fra utvalg for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmene høsten 2005.

Sammendrag av innspill fra utvalgte bispedømmeråd om en åpen kirke:

Kirken er mennesker som er forent i troen på Jesus Kristus.

En lokalt forankret kirke er forutsetningen for at kirken kan kalles åpen. Mangfoldet og de ulike kirke- og forsamlingskulturene må få plass og mulighet, både gjennom gudstjenesteliv i valg av liturgier og i utøvelse av tro. En åpen kirke skal være en samisk arena, der folks kultur og språk har en naturlig plass. Men en åpen kirke skal også være kulturkritisk og ikke altetende. En åpen kirke må ha arbeidere med kompetanse om det flerkulturelle Norge.

Ungdommens kirkemøte 2006 uttalte følgende om en åpen kirke:

Kirken er fellesskapet av mennesker som deler troen på Jesus. I en åpen kirke er mennesker åpne for Gud og for hverandre. En åpen kirke gir rom for hverandres ulikheter, og den ser ulikheter som berikende. Det er en kirke som er åpen for nye impulser og som samtidig respekterer det gamle.

(Hele vedtaket kan leses på: http://www.kirken.no/doc/UKM_vedtak_08_06_innvandr.pdf).

Vurdering

Samisk kirkeråds viktigste strategi er å bidra til forhold som tar på alvor folks behov for forankring og tilhørighet. I alle områder tilhører samene i hovedsak Den norske kirke gjennom det å være døpt. Forventningene, spesielt fra yngre generasjoner samer, er at kirken legger til rette for et gudstjenesteliv på samisk og samisk-norsk, som er gjennomsyret av respekt for de beste sider ved tradisjonell samisk kirke- og kulturliv og som er åpen for nødvendig og ønsket fornyelse. Samiske kirkedager i Jokkmokk i 2004 var et viktig skritt videre i det arbeidet. Oppslutningen om samiske kirkedager var en bekreftelse på at samiskkirkelige arrangementer for og av samer er avgjørende for at kirken kan oppleves som en kirke hvor budskapet om Jesus Kristus levendegjøres nettopp i en samisk ramme.

Oppsummert skal en åpen kirke i et samisk perspektiv ha rom for ulik tilnærming til evangeliet om Jesus. Denne åpenheten skal gi rom for samiske kristendomsforståelser¹, og vise toleranse og respekt for grupper med synspunkter som majoriteten av kirken har forlatt. En åpen kirke er en offentlig arena som synliggjør samisk kirkeliv i offentlig sammenheng, slik samer selv ønsker at den skal fremtre.

Målet skal være at de tre samiske språkgrupper kan oppleve et kirkeliv på eget språk og på egne premisser. På den måten vil samer selv bli rustet til å ta ansvar for sitt kirkeliv. Viktige tilknytningspunkter for å utfolde seg som same er tradisjonelle næringer, historien, fortellingene, skikkene, stedene, samt språket. Disse faktorene er viktige identitetsbærere. Det har over 10-15 år vært en stadig økende bevisstgjøring om og stolthet over samisk bakgrunn over hele Sápmi. Det bekrefter behovet samer har for å uttrykke identitet og livsanskuelse innenfor rammen av sin tradisjon. Når Den norske kirke legger til rette for og er til stede i disse prosessene, fremstår den som en sannere og helere kirke.

En åpen kirke i forsoningens tegn

Kirkens offentlige beklagelse etter kirkemøtet 1997 og hans Majestet kong Harald V's beklagelse ved åpningen av Sametinget samme år, "den urett den norske stat tidligere har påført det samiske folk gjennom en hard fornorskningsspolitikk" var et viktig signal som kan åpne for dialog og forsoningsarbeid på ulike nivåer i kirke og samfunn.

For samisk kirkeråd blir troverdigheten i vedtakene fra de to kirkemøtene (1997, 2003) vurdert i forhold til konkrete resultat innenfor satsingsområdene for rådets virksomhet.

¹ Samiske kristendomsforståelser er summen av de ulike uttrykksformer for troen som samisk kirkeliv representerer i ulike geografiske områder der samer er samlet til gudstjenestefellesskap. Uttrykksformer for troen kan være valg av liturgi, musikk og salmer, bruk av kulturelle innslag og samisk språk, valg av samlingssted og tema, samt form for gudstjenestefellesskapet (SKR-sak 20/05)

SKR gav gjennom sak 9/2003 en retning for forsoningsprosessen: Det ene er å forplikte offentlige organer å tilrettelegge for opplæring om samenes historie. Det andre er å etablere strukturer for å ivareta tofolksperspektivet i offentlige organisasjoner og institusjoner.

Målet er at samisk tenkning, holdninger og verdier blir integrert på alle nivåer i Den norske kirke. Kjennskap i majoritetssamfunnet om samiske forhold er en forutsetning for forståelse og dermed viktig i forsoningsprosessen.

Samelovens språkregler

Lov av 12.juni 1987 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (Sameloven), har et tillegg om bruk av samisk språk, kalt samelovens språkregler. Samelovens språkregler § 3-6 sier at enhver har rett til individuelle kirkelige tjenester på samisk i Den norske kirkes menigheter i forvaltningsområdet. Forvaltningsområdet for samisk språk omfatter alle kommuner i Indre-Finnmark prosti, samt Kåfjord kommune i Troms og Tysfjord i Nordland.

I 1990 ble Indre-Finnmark prosti etablert med det formål å ivareta samisk kirkeliv. Prostiet omfatter det området i Norge som språklig og kulturelt best har overlevd fornorskningsspresset og statens assimileringpolitikk.

Samisk språk er ved lov sidestilt med norsk siden 1992. I offentlig kirkelig sammenheng brukes samisk språk bare som et tolke- og oversetterspråk. Indre-Finnmark prosti har ikke aktivt videreutviklet samisk språk som et kommunikasjonsmiddel og en sentral identitetsfremmende faktor i kirkelig sammenheng, utover det som allerede var innarbeidet før opprettelsen av prostiet. Prostiet er ikke tilført nødvendige ressurser for å kunne ivareta samisk kirkeliv på viktige felter som blant annet rekruttering og økt bruk av samisk i gudstjenesten.

Den 9. generalforsamling i Kirkenes Verdensråd i februar 2006 slo fast betydningen av urfolks representasjon på alle nivå i kirken, og satsing på urfolks språk. Lulesamisk språk omfattes i dag av samelovens språkregler og er, sammen med sørsamisk, truede språk som det er viktig å være oppmerksom på. Derfor må Den norske kirke spesielt sette av ressurser til å bevare og revitalisere lulesamisk og sørsamisk gudstjenestearbeid og trosopplæring.

Det er viktig å være oppmerksom på at Snåsa kommune har en søknad inne hos departementet om å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. I tillegg er det flere kommuner som har ytret behov for å søke om innlemmelse. Felles for disse kommunene er at de har tilhørighet til tradisjonelt samiske områder. Utvidelse av virkeområdet for samelovens språkregler vil øke bevisstheten om språket og dets betydning. Derfor må alle som innehar kirkelige stillinger få opplæring i samisk. Spesielt viktig er det for kirkelige ansatte som skal ivareta forkynnelse, opplæring og diakoni, samt sentrale oppgaver innenfor administrasjon og forvaltning.

Urfolksengasjement

Grunnlaget for det kirkelig engasjement i urfolksspørsmål er Bibelens budskap om at alle mennesker er skapt i Guds bilde og troen på alle menneskers likeverd uavhengig av kulturelle eller etniske skillelinjer.

Ratifiseringen av ILO-konvensjon nr. 169 forplikter Norge først overfor sin egen urbefolkning, dernest overfor verdens øvrige urfolk.

Utgangspunktet for Den norske kirkes urfolksengasjement må være det hjemlige og lokale: Det er nødvendig med en bevissthet i majoritetskirken om hva det innebærer at det samiske folk er landets urbefolkning.

Da Samisk kirkeråd startet sitt arbeid for 10-12 år siden, ble det svært viktig å forandre fokus på det kirkelige urfolksarbeid: Også når det gjelder urfolk, er dåpen en fullverdig inngang til kirken. Målet for det kirkelig urfolksengasjement må være å yte bidrag til at urfolk oppnår fulle rettigheter, materielle og immaterielle.

Den internasjonale Karasjok-konferansen i 1998 var den første kirkelige urfolkskonferanse i norsk sammenheng. Urfolkenes mangeårige kamp for rettigheter, med kampen for landrettigheter som det grunnleggende, ble for første gang synliggjort også i en kirkelig sammenheng.

De senere årene har det kirkelige urfolksarbeidet både nasjonalt og internasjonalt i økende grad vært rettet mot urfolkenes spiritualitet og livsforståelse. Dette er avgjørende for styrking av identitet og motivasjon for aktiv samfunnsdeltakelse ut fra urfolks egne perspektiv. Forholdene er svært like for urfolk verden over. Alt urfolksarbeid handler om å ”gi folk verdigheten tilbake”.

Den norske kirke må fortsatt gå foran og vise vei i Norges rolle som foregangsland i urfolksspørsmål. Erfaringer og kompetanse innenfor kirkelig urfolksspørsmål må brukes aktivt i kirkens internasjonale arbeid. En viktig forutsetning for videreføring er at arbeidet sikres økonomisk.

Rekruttering av samer til kirkelige stillinger

Ungdommens kirkemøte og ungdomsarbeid i regi av Samisk kirkeråd har synliggjort behovet for kunnskap om kristendommen og dens rolle i de samiske samfunn, om kristen tro i dag, forankret i en samisk tradisjon.

Det må finnes systemer i Den norske kirkes regionale og lokale nivå som ivaretar behovet for tilstrekkelige ressurser for videreutvikling av samisk kirkeliv, jamfør kl § 24 om at Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv.

Samisk kirkeråd har gjennom prosjektet ”Ung i Sápmi” arbeidet med rekruttering av samisk ungdom til kirkelig utdanning og/eller tjeneste. Prosjektet var et samarbeid med Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Prosjektets tema var Identitet og kristen tro. Dernest har Samisk kirkeråd rekruttert samiske pedagoger til å utvikle samisk materiell i forbindelse med Trosopplæringsreformen. Begge prosjektene har vist at et målrettet arbeid, for og av samer, hvor Kirkerådet stiller med økonomiske ressurser til oppgavene, gir resultater i form av større engasjement og tro på egne ressurser. Forlengelsen av prosjektene var etablering av Samisk ungdomsutvalg som arbeider på landsplan, samt egen samisk nettside under etablering hvor digitalt materiell på samisk og norsk skal legges ut på nett.

I kirkelige utdanningsinstitusjoner er studieemner med basis i og tilknyttet samisk og/eller nordnorsk kirkeliv høyst mangelfull eller nærmest fraværende. Kirkerådets engasjement mot utdanningsinstitusjoner som er etablert for å bistå med utdanning for kirken og for behov i det samiske samfunn, må intensiveres. Samisk kirkeråd har selv de to-tre siste årene i forbindelse med samisk trosopplæring, bistått Sámi allaskuvla/Samisk høgskole med å utarbeide læreplaner for å imøtekomme behovet for kompetanse innenfor ”samisk teologi og kristendomsforståelse”.

Kirkemøtet har hovedansvaret på vegne av Den norske kirke å tilrettelegge for relevante utdannings- og etterutdanningstilbud. Derfor må utdanningsinstitusjoner utfordres til å utvikle studietilbud hvor samisk realkompetanse formaliseres slik at samisk kirkeliv kan videreutvikles på egne premisser.

Prosesser som bidrar til forsoning

I praktisk menighetsarbeid handler forsoning i dag om å bidra til å støtte opp om vedvarende samisk kirkeliv og synliggjøre dette i lokalmenigheten. En annen side ved dette er å gi aksept og tilslutning til lokal kristendomsforståelse. Det vil styrke ønsket om å være en del av kirken ved at lokale kristendomstradisjoner oppfattes som fullgode av de som skal tjenestegjøre på stedet.

Samiske kulturarrangement med stor oppslutning hos ungdom må ses i lys av det moderne samiske samfunns oppbygging, med et folk som reiser seg og viser stolthet over egen kultur. Kirken lokalt bør aktivt være med å løfte opp samiske barns og unges selvfølelse ved at lokal kultur aksepteres og kan stå fast i en tid med raske samfunnsmessige endringer. Dette kan bidra til å synliggjøre samer i kirken, og vise vei for en ekte samtale mellom minoritets- og majoritetsbefolkning.

Gjennom trosopplæringsarbeidet får Samisk kirkeråd ytterligere bekreftet behovet for og nødvendigheten av det samiske som premissleverandør. Det er behov for å ta i bruk realkompetanse, bruke den i saksbehandling, materiellutvikling, rekrutteringsarbeid, trosopplæring, studier, så fremt dette brukes som forklaringsnøkkel hos dem kirken skal nå. Trosopplæringsarbeidet kan dermed yte viktige bidrag til å innfri fundamentale behov innenfor samisk kirkeliv som ble uttrykt i vedtaket i sak KM 13/97, nemlig : ”sikre oppbygging av kunnskaper og kompetanse samt rekruttering til samisk kirkeliv”; ”budsjettmessige prioriteringer til utdanning og forskning”; og ”adgang til at reell kompetanse innen samisk kirkeliv kan sidestilles med den formelle ved opptak til utdanning”.

Den norske kirke løftet i 2003 opp saken om Finnmarksloven på kirkemøteplan i KM-sak 11/03 ”Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke”. Saken ble behandlet under hovedperspektivet 1) samenes status som urfolk, samt menneskerettigheter og 2) forsoning, om hvordan mennesker med ulik identitet og historie skal leve i samme område. Samarbeidet om denne saken på øverste nivå i Den norske kirke og synliggjøring overfor norske myndigheter som en samlet kirke, hadde stor betydning for den samiske befolkning.

Kirkelovens intensjon er å skape et aktivt engasjement og en stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske kirke i Norge. Dette omfatter også samer innenfor den etablerte kirkelige inndeling. Likevel viser erfaringene at kirkelig inndeling i sokn, prosti og bispedømmer ikke automatisk vekker engasjement og fornyelse av samisk kirkeliv. Kirkerådet må påta seg et overordnet ansvar for en samlet plan som kommer i møte de reelle behov innenfor samisk kirkeliv i fremtidens kirke. Det gjelder for eksempel ivaretagelse av samelovens språkregler på alle nivå i kirken, kirkelig materiell på samisk, kirkelig betjening som behersker samisk språk og har kulturkjennskap, rekruttering av samer til kirkelig tjeneste og studietilbud som er relevante for samisk kirkeliv, systematikk i kirkelig markering av viktige merkedager som samenes nasjonaldag 6. februar.

Samtidig er det viktig å bruke kompetansebegrepet i kirken på en måte som også omfatter realkompetanse, spesielt på samisk kirkeliv, språklig og kulturelt. Den regionale kirke,

framfor alt i de tre nordligste bispedømmene og Oslo bispedømme, sammen med de sentralkirkelige rådene, må forpliktes til å lage planer som ivaretar samisk kirkeliv særskilt. Det innebærer at det på bispedømmenivå gis økonomisk prioritet til salme- og liturgiarbeidet, spesielt på lulesamisk og sørsamisk, innenfor rammen av en rimelig tid. Videre må særlig Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros gjennom sin ansettelsespolitikk sikre samisk språk- og kulturkompetanse i bispedømmeadministrasjonen.

Målet må være at samer kan få kirkelig betjening på morsmålet, uansett hvor i landet de bor. Trosopplæringsreformen vil kunne gi en mulighet til å utvikle samisk trosopplæringsreform som når bredden av de døpte. Kompetansekrav til fagstillinger i kirken står i sterk motsetning til kravet om kjennskap til samisk kultur og verdier som samisk kirkeliv representerer. Hos samer, som hos andre urfolk, omfatter realkunnskap selve grunnlaget for all livsforståelse og livstolkning. Derfor er den ekstra verdifull for kirkefaglige studier og utdanninger.

Målet må være å gjøre realkompetansen formal, slik at den kan brukes ved opptak til studier. Slik vil samisk kunnskap ikke bare få egenverdi, men også status som fag for studier og opplæring. Dette vil bidra til å øke motivasjon for studier i teologi og kirkefag hos samiske personer. Det må være utdanningsinstitusjonenes ansvar å sørge for at samisk realkompetanse blir formalisert, og deretter ivareta kompetansen gjennom valg av fagstoff og utarbeidelse av fagplaner.

En åpen kirke i forsoningens tegn må ha et grunnleggende fundament: Fred og forsoning kan ikke oppnås uten rettferdighet. Forsoning erstatter ikke rettferdighet, men er et resultat av rettferdighet. En maori fra New Zealand, Monte Ohio, har skissert forsoning som en prosess som går via gjensidig erkjennelse av overgrep, oppgjør med overgrepene og vilje til nye handlinger som tar klart avstand fra tidligere handlingsmønstre. Etter en slik prosess er det lagt til rette for at forsoning kan finne sted.

Erfaringer fra forsoningsprosjektet i Nord- Salten, viser at det er behov for å skape arenaer hvor samer og nordmenn kan møtes og ta tak i en vond historie som har satt dype spor i mange. Møtesteder som skaper rom for felles erkjennelse og dialog, er av stor betydning. Samtidig med slike prosesser, er det også viktig at kirken som institusjon ser sitt ansvar for å synliggjøre og gi plass til samisk kirkeliv i alle områder hvor samer bor.

Økonomiske / administrative konsekvenser

En nærmere utredning om samisk kirkeliv i 2007-2008 vil kreve ressurser til Kirkerådet. Det må påregnes 1 årsverk til prosjektledelse og utredningskapasitet, samt egen økonomidel for å bestille eksternt dokumentasjon om samisk kirke- og samfunnsliv. Kostnadene stipuleres til kr. 500 000 for 2007-2008.